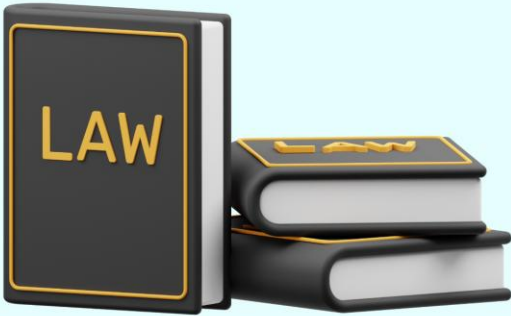

HUKUK

ÖZİŞİK

NOTLAR

1996

İDARİ YARGI HUKUKU GÜZ-VİZE

İletişim : 0505 346 19 98

@ozisikhukuknotlar

Bizi Tercih Ettiğin İçin **TEŞEKKÜR EDERİZ**

Harcı adalet olmayan cemiyetin
binası çürüktür. Ufak bir sarsıntı
ile yıkılır.

Suat Taşer

Shopier Mağazamız Üzerinden
2/3/4/6 Taksitle
Alışveriş yapabilirsiniz.

OZISIKHUKUKNOTLAR

İnstagram Üzerinden Bizi Takip Edip
Merak Ettikleriniz Hakkında Soru
Sorabilirsiniz Teşekkür Ederiz. !

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

İdari Yargı 2.hafta Ders Notu

KARA AVRUPASI-ANGLO SAKSON SİSTEMLERİNİN İDARE HUKUKU BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

İdari yargı idarenin denetimi için vardır. İdare, yürütme organının genel olarak işleyişini götüren kısmını ifade eder. İdarenin siyasi, dar anlamdaki kısmı yeni sistemde cumhurbaşkanı ve bakanlardan oluşmaktadır. İdarenin geniş kısmını ise kamu hizmeti teşkilatı oluşturmaktadır. Kamu hizmeti teşkilatı ise bakanların başında bulundukları bakanlıklar ve idari teşkilat tarafından yönetilmektedir. Türkiye gibi kıta Avrupa'sı sistemini benimseyen ülkelerde kamu hizmeti tercihleri nedeniyle farklı bir sistem vardır. Türkiye idari rejimi benimseyen bir ülkedir. Anglo sakson sistemlerinde ise bazı yazarların adli idare sistemi dediği yargı birliği sistemi mevcuttur.

Kıta Avrupa'sı sistemi ve Anglo sakson sistemi Batı hukukunda karşımıza çıkan iki önemli sistemdir. Kamu hizmeti tercihleri bakımından bu iki sistem farklılaşmıştır. Başını Fransa'nın çektiği ve Türkiye'nin de içerisinde yer aldığı kıta Avrupa'sın sisteminde kamu hizmetleri geniş bir alanda karşımıza çıkmaktadır. Buna karşılık Anglo sakson hukuk sisteminde kamu hizmetleri bizdeki anlamıyla bizdeki genişlikte karşımıza çıkmamaktadır.

Kamu hizmeti olarak karşımıza çıkan faaliyetler anglo sakson hukuk sisteminde daha ticari bir anlayışta , özel kişiler tarafından para kazanmak amacıyla yürütülmektedir. Kıta Avrupa'sı sisteminde ise kamu hizmetinde öğrendiğimiz temel ilkeler çerçevesinde geniş bir kamu hizmeti yürütülmektedir.

Kıta Avrupa'sı sisteminde kamu hizmeti özel kişiler tarafından yapılan herhangi bir faaliyet niteliğinde olmadığı için bu alanla ilgili özel kurallara ihtiyaç hissedilmiştir. Kamu hizmetinin daha etkin daha verimli yürütülebilmesi için kamu hizmetinin asıl sahibi olan devlet kamu hizmeti teşkilatı adıyla geniş bir teşkilat kurmuştur. Bu teşkilatta birtakım özel kurallar ile düzenlenmiştir. Bu kurallar idare hukuk kurallarıdır.İdare hukuku kuralları klasik özel kişilerin hukuki ilişkilerinde, ticari faaliyetlerinde uygulanan hukuk kurallarından daha farklıdır.

Kamu hizmeti bakımından menfaat söz konusu olduğunda kamu yararı olarak nitelendirdiğimiz kavram ortaya çıkmaktadır. Kamu yararı kavramı zaman zaman kamu hizmetinden yararlanan kişilerin menfaati ile çatışabilir. İşte görüldüğü gibi kamu yararı ile kişisel menfaat çatıştığı zaman kamu yararı kişisel menfaatin üstünde tutulur. Kamu yararı olarak nitelendirdiğimiz kavram idare hukuku bakımından kıta Avrupa'sı sisteminde çok yoğun bir şekilde karşımıza çıkar.

. Bunun dışında kamu hizmetlerinin yürütülmesi bir takım işlemlerle idare tarafından yapılır. İdare bu işlemleri yaparken icrai karar alma yetkisini kullanır. Hiçbir makamdan izin onay almadan işlemleri yapar ve uygular.Yani hem işlemi yapması hem de uygulaması herhangi bir makamdan izin almasını gerektirmez. Tek yanlı irade açıklamasıyla doğrudan doğruya hukuki sonuçlar doğuran işlemler yapabilir. Oysa özel hukuk alanında böyle bir durum söz konusu değildir. Anglosakson sisteminde bizim kamu hizmeti olarak

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

nitelendirdiğimiz faaliyetlerin büyük bir kısmı ticari faaliyet olarak görülür özel hukuk kuralları olarak nitelendirdiğimiz kurallar uygulanır.

İdare icrai karar alma yetkisini kullanırken eğer kamu yararı gerektiriyorsa kamu gücü olarak nitelendirdiğimiz bir güç kullanır. Bu yetkiler idareye kendiliğinden tanınmış bir yetki değildir. Bu yetkiler devlete ,vermiş olduğu kamu hizmetlerini daha verimli daha etkin kullanabilmesi için verilmiş yetkililerdir. Bu yetkiler verilen amaçlar dışında kullanıldığında hukuka aykırı olarak kullanılmış bir yetki olur.

İdareye tanınmış olan yetkilerden bir diğeri de hukuka uygunluk ve kanunilik karinesinden yararlanma yetkisidir. Bu karine idarenin yaptığı tüm işlemleri hukuka uygun olarak kabul edilmesini sağlar. İdarenin yaptığı işlem hukuka aykırı bile olsa işlem idare tarafından geri alınana kadar yada yargı organı bu işlemi iptal edinceye kadar hukuka uygun olarak kabul edilir.

İdare hukuku aslında kamu hizmetinin hukuka uygun yürütülebilmesi için konulmuş kurallardır. İdare hukuku Kara avrupa'sı sisteminde bağımsız bir hukuk dalı olarak karşımıza çıkar. Anglo sakson hukuk sisteminde ise böyle bir alana ihtiyaç duyulmamıştır. Çünkü kamu hizmetleri anglo sakson hukuk sisteminde daha dar bir alanı ifade etmektedir. Anglo sakson hukuk sisteminde kişiler arasındaki ilişkilere hangi kurallar uygulanıyorsa bu hizmeti ilişkilerine de aynı kurallar uygulanmaktadır. Bu ifade İngiltere ve Amerika gibi Anglo sakson hukuk sistemine sahip olan ülkelerde idare hukukunun olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu ülkelerde idari teşkilat, yönetim anlayışı bakımından bir idare sistemine sahiptirler. Fakat bu idare sistemi Türkiye gibi Kıta Avrupa'sı sistemine sahip olan ülkelerdeki kadar geniş bir alanı ifade etmez.

İki sistem arasındaki farklardan bir tanesi de Kıta Avrupa'sı sisteminde geniş bir idare hukuku alanı olduğu için idare ile devlet arasında kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında bir uyuşmazlık ortaya çıktığında bu uyuşmazlığın çözümünde de idare hukuku kuralları uygulanmaktadır. Bu kurallar kişiler arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümünde kullanılan kurallardan farklıdır. İdareye verilen yetkiler sebebiyle çok fazla uyuşmazlık çıkmaktadır. Bu nedenle kıta Avrupa'sı sisteminde özel kişiler arasındaki uyuşmazlığın çözümünde kullanılan adli yargı sistemi dışında idari yargı sistemi düzenlenmiştir. Anglo sakson hukuk sisteminde ise böyle bir idari yargı sistemine ihtiyaç duyulmamıştır. Çünkü yoğun bir idare hukuku ve kamu hizmetleri alanı mevcut değildir. Anglo sakson hukuk sistemlerinde tek bir yargı sistemi içerisinde tüm uyuşmazlıkların çözüldüğünü görüyoruz. Bu sistemde idarenin taraf olduğu uyuşmazlıklar için tek bir yargı sistemi içerisinde idari mahkemeler oluşturulmuştur.

Anglosakson ülkelerinde yargısal emir sisteminin bulunduğu söylenilebilir. Yargısal emir, yargı organının idareye belli bir işlemi yapması, belli bir davranışta bulunması konusunda emir verdiği sistemi ifade etmektedir. Bu sistem kıta Avrupa'sı sisteminde sınırlı ve daha farklı bir şekilde bulunmaktadır.

İDARENİN DENETİMİNİN ÇEŞİTLERİ

İdari yargı sistemi çok geniş bir alanı ifade etmektedir. Dolayısı ile kıta avrupa'sı hukuk sistemlerinde idare uyuşmazlıklar bakımından tek denetim mercii olarak idari yargı organı

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

çıkamaz. Başka denetim mekanizmalarının da var olduğu rahatlıkla söylenilebilir. Bu denetimler yasama organı ve yürütme organı tarafından gerçekleştirilen denetimlerdir.

1.YASAMA ORGANI TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DENETİM

A) TBMM GENEL KURULU TARAFINDAN İDARENİN DENETİMİ

Yasama organı tarafından gerçekleştirilen denetimlerden ilki TBMM genel kurulu tarafından yapılan denetimdir. TBMM meclis araştırması, genel görüşme, meclis soruşturması ve yazılı soru yolları ile bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanmaktadır.

B) SAYIŞTAY DENETİMİ

Yasama organı tarafından gerçekleştiren denetimlerden bir diğeri ise Sayıştay denetimidir. Sayıştay TBMM adına denetim yapan bir organdır. 5018 sayılı kamu mali yönetim ve kontrol kanunu idarenin yargı organı dışındaki denetimi hususunda önemli bir değişiklik getirmiştir. Kanunda yapılan bu değişiklik iç denetim ve dış denetim mekanizmalarını öngörmüştür. Bu kanundan önce iç denetim denildiği zaman idarenin kendi içerisindeki denetimini ,dış denetim denildiği zaman da özellikle yargı denetimini kastettiği düşünülürdü. Bu kavramlar 5018 sayılı kanunda değişmiştir. Kanundaki değişiklikte beraber dış denetim artık Sayıştay denetimini ifade etmektedir. Sayıştay dış denetim organı olarak faaliyette bulunmaktadır. Sayıştay her ne kadar anayasanın yargı bölümünde yer alsa da bir yüksek mahkeme değildir. Yargı bölümü içerisinde yer almasının nedeni de devlete ait olan hesap uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmesidir. Sayıştay hukuka uygunluk denetimi yapmakla yükümlüdür. Denetimler Sayıştay denetçileri tarafından yerine getirilmektedir. Denetimler her yıl, o yıla ait bütçe uygulamaları ve Mali sonuçları olan işlemlerin o yıl ve yerinde denetimi şeklinde gerçekleştirilir. Bu denetim sonucunda kamu zararına yol açan bir durum tespit edilirse sorumluların savunmaları alınır ve rapor düzenlenir. Bu raporlar Sayıştay başkanlığına sunulur. Başkanlık bu raporları hesap yargılamasının yapılacağı daireye gönderir. Daire başkanları bu raporlar hakkında başsavcılığın düşüncesini alır. Başsavcılık düşüncesini yazılı bir şekilde belirtir. Daha sonra söz konusu rapor başkan tarafından daire üyelerinden birine verilir. Daire üyesi yargılamaya esas rapor üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve düşüncesini yazılı bir şekilde daire başkanlığına sunar. Daireler tarafından yapılan hesap yargılaması sonucunda hesap ve işlemlerin yasal düzenlemeleri uygun olup olmadığına veya kamu zararının sorumlulardan tazmin edilmesine hükmedilir. Bununla birlikte yargılama konusu olan fiilin suç teşkil etmesi de söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda konu adli makamlara intikal eder. Hesap yargılaması sırasında savcıda hazır bulunur ve görüşünü açıklar. Verilen hüküm ve kararlar gerekçeli olarak tutanağa bağlanır ve daire başkanı ve üyeler tarafından imzalanır. Bu kararlar ilam niteliğindedir. Sayıştay denetiminde yargılananlar genellikle dört kademedeki yöneticilerdir. Bu durum 5018 sayılı kanundan kaynaklanmaktadır. Bunlar; üst yöneticiler (üniversitede rektör), harcama yetkilisi (harcama belgesini imzalamaya yetkili olan kişi , üniversitede daire başkanları, hastanede başhekim), gerçekleştirme görevlisi(harcama belgelerini hazırlayan, kontrol eden ve harcama yetkilisinin önüne getiren kişi , fakültede fakülte sekreteri), muhasebe yetkilisi (ön evrakı hazırlayan kişi). Sayıştay kararına karşı temyiz yolu da bulunmaktadır. Temyizde kamu zararına neden olduğu kesinleşirse parayı bu dört temel kişinin ödemesi gerekir. Sayıştay bir yandan hesap denetimi yaparken bir yandan raporlar hazırlar bu raporları da TBMM'ye sunar

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

TBMM de ona göre kurumların denetimini gerçekleştirir. Görüldüğü gibi Sayıştay mali sonuçları olan idari işlemlerle ilgili denetim yapan bir kurumdur.

Kamu zararlarının tahsili ile ilgili bir yönetmelik bulunmaktadır. Bu yönetmelikte 2020 yılında yapılan değişikliklerle beraber bu dört kademedeki yöneticiler dışında asıl sorumluların da bir şekilde bu sisteme dahil edilmesinin ve onlardan da tahsilatın gerçekleştirilmesinin önü açılmış oldu .

3)KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DENETİM

Bir diğer denetim türü ise kamu denetçiliği kurumu tarafından denetimdir . Kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunabilmek için öncelikle idari başvuru yollarının tüketilmiş olması gerekir. Kamu denetçiliği kurumu tarafından verilen kararlar birer tavsiye niteliğindedir. Yani idarenin bu kurallara uyma zorunluluğu yoktur.(Kamu denetçiliği kurumu tarafından yapılan denetime ilgili kaynaktan ve mevzuattan ayrıca çalışılması gerektiği söylendi.)

TBMM dilekçe komisyonu ve insan hakları inceleme komisyonu da idarenin denetimini gerçekleştiren kurumlar içerisindedir.

2. YÜRÜTME ORGANI TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DENETİM

A) İÇ DENETİM

Bununla birlikte idarenin kendi tarafından denetimi de mevcuttur. 5018 sayılı kanun ile birlikte idarenin kendi içerisinde iç denetim mekanizmaları oluşturuldu. İç denetim aslında risk denetimi yapan bir birimdir. doğrudan doğruya üst bağı olarak kamu kurumlarında yönetim birimleri oluşturulmuştur ve bu kurumlara iç denetçiler atanmaktadır.Üst yönetici denetim planı hazırlar. Yıl içerisinde denetlenecek kurumları belirler. Fakat bu denetim teftiş gibi değildir. Kurumun güçlü ve zayıf yönleri belirlenir. Riskli hususlar belirlenir ve bu risklerin ortadan nasıl kaldırılacağını belirten bir rapor hazırlanır ve bu rapor üst yöneticiye sunulur. Rapor doğrultusunda kurumun riskli yönlerinin kaldırılabilmesi için tedbir alınır. İç denetim aslında kurumun daha iyi işleyebilmesi için oluşturulmuş bir yöntemdir.

B) HİYERARŞİK DENETİM

Bunun dışında hiyerarşik denetim ve idari vesayet denetimi bulunmaktadır. (Bu iki konu geçen yıl idare hukuku dersinde işlendiği için detaylı anlatılmadı.) Kısaca belirtmek gerekirse hiyerarşik denetim aslında kendiliğinden var olan bir denetimdir. Hiyerarşi iki kişi arasındaki astlık üstlük ilişkisini ifade etmektedir. Kamu tüzel kişileri arasında hiyerarşik ilişki yoktur. Hiyerarşik ilişki amir ile memur arasındaki ilişkidir. Bu sistem içerisinde üstün asta emir verme yetkisi , denetim yetkisi gibi birtakım yetkilere sahiptir. Amirin memuru denetlemesi hiyerarşik denetim olarak nitelendirilir.

C) İDARİ VESAYET

İdari vesayet ise merkezi idarelerin mahalli idareler üzerindeki denetim yetkisidir. İdari vesayet yetkisi anayasanın 127 maddesinde düzenlenmiştir. İdari vesayet denetimi

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

yetkisinin mutlaka kanunu dayanması gerekir. Hiyerarşik denetim ve idari vesayet denetimi kamu hizmetinden yararlananın bir talebi olmaksızın gerçekleştirilen denetimdir.

3. YÜRÜTME ORGANINA BAĞLI KURUMLARCA YAPILAN DENETİM

A) DEVLET DENETLEME KURULU TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN DENETİM

Birlikte yürütme organına bağlı olan kurumlarca yapılan denetimlerde mevcuttur. Bunlardan ilki devlet denetleme kurulu tarafından yapılan denetimdir. Yürütme organı teşkilatı içerisindeki her şeyi denetleyen bir kurumdur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile birlikte soruşturma yetkisi de verilmiştir. Devlet denetleme kurulu 1 başkan ve 8 üye toplam 9 kişiden oluşan bir kuruldur.

B) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Yürütme organına bağlı olan kurumlarca yapılan bir diğer denetim ise Türkiye insan hakları ve eşitlik kurumu tarafından yapılan denetimdir. Bu kurumlar insan hakları ihlallerini resen incelemek araştırmak karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek araştırmak karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek gibi görevleri üstlenmiştir. İnsan hakları ve eşitlik kurumu bir kamu ihlali gördüğünde bu ihlali gerçekleştiren kamu görevlisine idari para cezası verebilmektedir.

İdareyi denetleyen birçok denetim organı bulunmaktadır. Fakat hiç şüphesiz ki bu denetim organlarından en önemlisi yargı organı tarafından yapılan denetimdir. Yargı organının denetimi en etkin denetimdir. Yargı organının denetim yapabilmesi için bir talepte bulunulması gerekir. Mutlaka bir dava dilekçesi ile başvuru gereklidir. İdari yargı idari yargılama usul kanunu ile düzenlenmiştir. Yargı denildiği zaman 3 temel faktör üzerinde durulmaktadır; davacı, davalı, hakim. Hukuk yargısında hakim aktif bir şekilde yargılamanın içerisinde değildir. Hukuk yargısında taraflar hakimi ikna etmeye çalışmaktadır. Delilleri getirme yükümlülüğü taraflara aittir. Ceza yargısında ise durum farklıdır. Suç, topluma karşı işlenen bir fiil olduğu için Kamu adına dava açan bir kişiye ihtiyaç duyulmuştur. Bu kişide savcıdır. Savcı olayla ilgili tüm delilleri toplayarak bir iddianame hazırlar ve bu iddianame Hakime sunulur. Hakkında suç isnat edilen kişi ise kendisini bu deliller karşısında savunur. İdari yargıda ise durum farklıdır. İdari yargıda hakkı ya da menfaati ihlal edilen bir kişinin talebi olmalıdır.

(Devletin bireyden üstünlüğü gibi bir durum söz konusu değildir. İdare hukuku bakımından birey ile devlet arasında astlık üstlük ilişkisi yoktur. Hatta devletin statü olarak bireyden daha aşağıda olduğu bile söylenebilir. Çünkü devlet hizmet edendir, birey ise devletin sunduğu kamu hizmetinden yararlandır. Görüldüğü gibi hukuk devletinde bireyin odak noktasında olduğu devletin ona hizmet eden olarak karşımıza çıktığı bir anlayış görüyoruz. Fakat böyle bir ilişkide hizmetten yararlananın kişisel yararı ile devletin üstlendiği kamu yararı kamu yararı üstün tutulmaktadır. Üstün olan aslında devlet değil devletin temsil ettiği kamu yararıdır.)

Taraflar arasında tam bir eşitliğin olduğu söylenilemez. Bu eşitsizliği gidermek amacıyla önemli bir yetki olarak Hakime resen araştırma yetkisi verilmiştir. Bu yetki ceza yargısında da vardır fakat İdari yargıda çok daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Adeta yargılamanın tamamını hakim yürütmektedir.

İDARİ YARGI 3. HAFTA

Yargı organı devletin üç temel erkenden birini oluşturmaktadır. Demokratik hukuk devletlerinde yargı organı son derece önemli olan bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuvvetler ayrılığı ilkesi çerçevesinde yasama, yürütme, yargı organı arasında bir dengenin bulunduğu söylenilebilmektedir. Aslında kuvvetler ayrılığı yasama yürütme ve yargı organının birbirinden tamamen bağımsız olması anlamına gelmemektedir. Yargı organını kuran yasamadır. Anayasa mahkemesi'nin kurulması, Danıştay'ın teşkilat kanunu yapması, yargılama usul kanunları . Tüm bunlar yasama organı tarafından yapılan ve yargı organı düzenleyen kanunlardır. Yani yasama organı yargı organının teşkilatına ve bağımsızlığına hayatiyet kazandıran organdır. O yüzden asli organ yasama organıdır. Kuvvetler ayrılığı ilkesinden kastedilen bu organların birbirlerinin görev alanlarına müdahale etmemesi, bu organlar arasında adil bir dengenin sağlanabilmesidir. Eğer organlar arasında adil bir denge varsa kuvvetler ayrılığı ilkesi sağlıklı işliyor demektir.

Yargı organı hem yürütmeyi hem de yasamayı denetleyen bir organdır. Yargı organı idarenin denetimi açısından da son derece önemli bir organdır.

İHKAK-I HAK YASAĞI: Bireyin kendi hakkını kendisinin aramasının yasaklanmasıdır.

Devletin anayasaya göre hukuki koruma sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Bununla birlikte anayasanın 36. maddesinde kişilere hak arama hürriyeti verilmiştir.

DÜNYADAKİ YARGI YAPISI

Kıta Avrupa'sı ve Anglo sakson hukuk sistemlerinde geçen hafta bahsettiğimiz idare alanındaki farklı uygulamalar yargı Birliği ve yargı ayrılığı sistemlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İngiltere, Amerika, Birleşik Krallık gibi Anglosakson ülkelerde ayrı bir yargı düzenine ihtiyaç hissedilmemiştir. Tek bir yargı düzeni içerisinde uyuşmazlıkların çözülebileceği kabul edilmiştir. Ama kıta Avrupa'sında idare hukukunun ortaya çıkması ,geniş bir kamu hizmetinin bulunması, idareye bir takım önemli güçlerin verilmesi sebebiyle adli yargı dışında bağımsız ayrı bir yargı düzeninin ortaya çıkmasını sağlamış ve idari yargı düzeni oluşturulmuştur. İdari yargı ilk olarak Fransa'da conseil detad olarak ortaya çıkmıştır. İdari yargının ilk başta Fransa'da ortaya çıkmasının temel nedeni idarenin korunmasıdır. 1800'lü yıllarda idarenin yaptığı faaliyetlerin de yargı teşkilatı tarafından denetlenmesi söz konusu olmuş, Fransa'da yer alan tek yargı

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

düzeni idarenin faaliyetlerini de denetlemeye başlamıştır. Bu durum yürütme organını ve iktidardakileri rahatsız etmiş ve bir şekilde idarenin bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu şekilde Fransız danıştay oluşturulmuştur. İdarenin faaliyetlerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar artık bağımsız bir yargı organı olan Fransız Danıştay'ında görüşülmeye başlanmıştır. Uyuşmazlıklar sonucunda getirilen çözümler onama sistemiyle kralın insiyatifine bırakılmıştır. Yani nihai karar verecek olan kraldır. En başta idarenin korunması amacıyla getirilen idari yargı sistemi zamanla hukuk devleti ilkesinin gelişmesi ile birlikte tam tersi bir fonksiyona bürünmüş ve bireyi idare karşısında koruyan bir görev üstlenmiştir.

OSMANLI' DA İDARİ YARGI

1876'da Fransız Danıştay örnek alınarak Şura'ı Devlet adıyla Türk danıştay kurulmuştur. İlk başta küçük yargılama yetkilerine sahipken daha çok yürütme organına danışmanlık yapan bir görev üstlenmekteydi . Cumhuriyetin ilanından sonra Şurayı Devlet varlığını devam ettirmiştir.1930' lu yıllardan sonra da gerçek anlamda idari uyuşmazlıklarını çözen yargı yeri olarak günümüze kadar gelmiştir.

Bağımsız, ayrı idari yargı düzenine sahip olan sistemlerde idari yargı bakımından da farklı sistemler olduğu görülmektedir.

YARGI DÜZENİ NEDİR?

Başında yüksek mahkemenin bulunduğu altında dava mahkemelerinin yer aldığı ve ayrı yargılama usulüne sahip olan, ilk derece mahkemesi olarak başlayıp temyiz merciine kadar olan düzeni ifade etmektedir.

Yargı düzeninden bahsedebilmek için bir uyuşmazlık ortaya çıktığında öncelikle başvurulması gereken ilk derece mahkemesinin bulunması gereklidir. Dava mahkemesinin verdiği karara karşı aynı düzen içerisinde başvuruda bulunabilecek kanun yollarının bulunması ve bu yargı düzeninin kendine has yargılama usulüne sahip olması gereklidir.

Yargı düzeni olarak nitelendirdiğimiz sistemin tepesinde bir tane yüksek mahkeme bulunmaktadır. Bu yüksek mahkemenin altında da ilk elden uyuşmazlıkları çözen mahkemeler bulunmaktadır.(ilk derece mahkemeleri: asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemeleri, sulh ceza mahkemesi asliye ceza mahkemesi , ağır ceza mahkemesi ve özel görevli mahkemeler. Örneğin iş mahkemesi, ticaret mahkemeleri)

İDARİ YARGI HUKUKU / GÜZ DÖNEMİ - VİZE DERS NOTU

Adli yargıda ceza yargısı ve hukuk yargısı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.İster ceza yargısı olsun ister hukuk yargısı olsun adli yargının tepesinde Yargıtay yüksek mahkeme sıfatı ile bulunmaktadır.

Yakın zamanda Türkiye 2 dereceli sisteme sahipken 3 dereceli sisteme geçmiştir.2 dereceli sistem bir dava mahkemesi'nin bir de yüksek mahkemenin bulunduğu sistemi ifade etmektedir. Dava mahkemesinde dava görülür fakat bu karardan memnun kalınmazsa yüksek mahkemede temyiz edilir. Dereceli sistemde ise bu iki mahkemenin yanısıra aynı zamanda bir ara yargılama olarak nitelendirilebilecek olan istinaf makamı ortaya çıkmıştır. İstinaf mahkemesi olarak adli yargıda bölge adliye mahkemeleri, İdari yargıda ise bölge idare mahkemelerinin var olduğu söylenilebilir. İstinaf mahkemeleri uyuşmazlıkları esastan çözme becerisine sahip olan mahkemedir. Yüksek mahkeme ise adli yargı bakımından Yargıtay ,idari yargı bakımından ise Danıştay' dir. Yargıtay ve Danıştay temyiz merciidir. Temyiz mercii yapılan yargılamanın hukuka uygun olup olmadığını denetleyen bir yargı yeridir. Yüksek mahkeme yeniden yargılama yapmaz. İstinaf mahkemesinin vermiş olduğu kararların usul kurallarına uygun olup olmadığını, doğru hukuk kuralının uygulanıp uygulanmadığını tespit eder.

YARGILAMA USULÜ

Uyuşmazlık hakim önüne geldiğinde hakim ne yapar?

Yargı 3 sac ayağından oluşmaktadır; hakim, davacı,davalı. Adli yargıda ise dava konusu uyuşmazlık aynı zamanda toplumun ilgilendirdiği için kamu adına dava açan savcı da bulunmaktadır. Yargılamada davacı iddiaları sunan davacı kendini savunan hakim de kararı verecek olan taraftır.

Hakim önünde ilk aşamada davacı bir takım iddialar da bulunmaktadır. Davacı da bu iddiaların doğru olmadığı ile ilgili birtakım savunmalar ileri sürmektedir. Hakim öncelikle davacının ve davacının iddialarının doğruluğunu tespit etmesi gerekmektedir.Bu ilk aşama maddi vaka incelemesi olarak adlandırılır. Bu aşamada hakim hukukçu kimliğinin bir önemi yoktur. Hakim Bu aşamada bazen mantık yürüterek bazen tecrübelerinden yararlanarak bazen olayı yerinde inceleyerek (keşif yaparak), bazen bilirkişi incelemesi yaptırarak maddi vakianın tespitini yapar. Maddi vaka incelemesi sonrasında hakim tarafların iddialarının doğruluğu hususunda belli bir kanaate sahip olmaktadır.

Hakim ikinci aşamada dava konusu uyuşmazlığa uygulayacağı soyut hukuk kuralına tespit etmektedir. Bu aşamada hakim hukukçu kimliği devreye girmektedir.

Notun Devamı İçin ...

ozisikhukuknotlar ▾

72
gönderi

9.897
takipçi

2.398
takip

☆ ÖZİŞİK KIRTASIYE ☆
Hukuk Hizmeti
⚖️ **Hukuk Fakültesi Ders Notları Bilgi & Sipariş** ⚖️
💎 DM & Whatsapp 💎
🔴 🔴 **Shopier Magaza Siparis Linki** 🔴 🔴
🔗 shopier.com/Ozisikkirtasiye

**DERS NOTLARINI
SİPARİŞİ İÇİN
ULAŞABİLİRSİNİZ**